

این است نتیجه مصرف گرایی

آوار صادرات چین بر اقتصاد امریکا

● رضا طهماسبی

مازاد تجاری برای چین در تجارت با امریکا در سال‌های بعدی نیز ادامه یافت و با شدت بیشتری دنبال شد، به طوری که در سال ۱۹۸۶ این مازاد تجاری به یک میلیارد و ۶۶۴ میلیون دلار و در سال پس از آن به دو میلیارد و ۷۹۶ میلیون دلار رسید. در پایان قرن بیستم صادرات چین به امریکا از مرز ۱۰۰ میلیارد دلار گذشت و این در حالی بود که صادرات امریکا به چین تنها ۱۶ میلیارد و ۱۸۵ میلیون دلار بود و این مبادلات کسری تجاری ۸۳ میلیارد و ۸۸۳ میلیون دلاری برای امریکا بر جای گذاشت. در آغازین سال قرن بیست و یکم چین موفق شد پس از سال‌ها تلاش به عضویت سازمان جهانی تجارت درآید. چین برای الحاق به سازمان جهانی تجارت مجبور شد قوانین تجاری و اقتصادی خود را دستخوش تغییرات زیادی کند و همین امر زمینه‌ساز توسعه مبادلات تجاری این کشور با دیگر کشورهای جهان، بویژه امریکا شد. در عرض چند سال چین به مناسب‌ترین بازار برای کالاهای امریکایی تبدیل شد و کار به جایی رسید که در سال ۲۰۰۴ صادرات امریکا به این کشور بزرگ آسیایی به ۳۴ میلیارد و ۴۲۷ میلیون دلار رسید که نسبت به سال ۲۰۰۳ با صادرات ۲۸ میلیارد و ۳۶۷ میلیون دلاری افزایش خوبی نشان می‌داد. از طرف دیگر صادرات چین به امریکا نیز رشد بسیار خوبی را شاهد بود، به طوری که این صادرات که در سال ۲۰۰۱ معادل ۱۰۲ میلیارد و ۲۷۸ میلیون دلار بود، در سال ۲۰۰۴ به ۱۹۶ میلیارد و ۶۸۲ میلیون دلار بالغ شد و مازاد تجاری این کشور با امریکا نیز از ۸۳ میلیارد و ۹۶ میلیون دلار به ۱۶۲ میلیارد و ۲۵۴ میلیون دلار رسید. در سال ۲۰۰۵ مناسبات اقتصادی و

مناسبات چین و امریکا

مناسبات چین و امریکا همواره شاهد فراز و نشیب‌های فراوان بوده است. فوریه سال ۱۹۷۲ ریچار نیکسون، رئیس‌جمهور وقت امریکا از چین دیدار کرد و در جریان این دیدار مقام‌های دو کشور اطلاعیه مشترک چین و امریکا، موسوم به «بیانیه شانگهای» را منتشر کردند. امضای این سند به معنای پایان دوران انزوای چین و امریکا پس از ۲۰ سال محسوب می‌شد و پس از آن در تاریخ ۱۶ دسامبر سال ۱۹۷۸ چین و امریکا بیانیه مشترک جمهوری خلق چین و جمهوری ایالات متحده امریکا درباره برقراری روابط خارجی دو کشور را منتشر کردند. اول ژانویه سال ۱۹۷۹ دو کشور رسماً روابط خارجی در سطح سفیر را برقرار کردند و در ژانویه سال ۱۹۸۴ نخست‌وزیر وقت چین از امریکا دیدار کرد. آوریل همان سال ریگان، رئیس‌جمهور وقت امریکا از چین دیدن کرد و ژوئیه سال ۱۹۸۷ لی سین نین به عنوان رئیس‌جمهور وقت چین به امریکا سفر کرد که این اولین دیدار رئیس‌جمهوری خلق چین از امریکا محسوب می‌شد و پس از آن مناسبات دوجانبه توسعه یافت. در طول این مدت مناسبات تجاری و اقتصادی دو کشور نیز بتدریج روند صعودی پیدا کرد و سال به سال بر میزان آن افزوده شد. در وب‌سایت دفتر آمار تجارت خارجی امریکا اولین سال برای ثبت مبادلات تجاری چین و امریکا ۱۹۸۵ اعلام شده است که در این سال صادرات امریکا به چین برابر با سه میلیارد و ۸۵۵ میلیون دلار بوده و واردات از این کشور سه میلیارد و ۸۶۱ میلیون دلار بوده است که مازاد تجاری شش میلیون دلار برای چین باقی می‌گذاشت. روند مثبت

این یکی در شرق کره خاکی و آن یکی در غرب، این یکی پرجمعیت‌ترین کشور جهان و آن یکی با جمعیت ۳۰۴ میلیون نفری، این یکی سرزمین وسترن‌ها و آن یکی مهد هنرهای رزمی، این یکی پر از کلیسا و آن یکی مملو از معابد، این یکی دارای قدمتی چند هزار ساله و آن یکی با عمر چند صد ساله، این یکی چشم بادامی و آن یکی چشم روشن، این یکی تولیدکننده عمده و آن یکی مصرف‌کننده بزرگ، این یکی قهرمان صادرات و آن یکی قهرمان کسری تجاری، این یکی در حال رشد اقتصادی سریع و آن یکی بزرگ‌ترین اقتصاد جهان و...

چین و امریکا کشورهای قدرتمندی هستند که به‌رغم داشتن مناسبات گسترده با یکدیگر، هر کدام تلاش می‌کنند دیگری را از میدان به در کرده و به قدرت برتر اقتصادی و سیاسی در جهان تبدیل شوند و در این راه به هر اقدامی دست می‌زنند. این دو کشور رقیبی هستند که وابستگی متقابل آنها رو به افزایش است و در همین راستای سالیان گذشته تلاش کرده‌اند تا جایی که می‌توانند برخی مشکلات کوتاه‌مدت خود را بسادگی حل و فصل کنند. اما بتازگی ابرهای سیاهی بر روابط این دو کشور سایه افکنده که زخم‌های گذشته را تازه کرده و بر نگرانی جامعه جهانی افزوده است، به طوری که بسیاری سال ۲۰۱۰ را سال تنش در روابط چین و امریکا نام گذاشته‌اند و برخی نیز با اشاره به بالاگرفتن اختلافات سیاسی نسبت به وقوع جنگ سرد بین دو قدرت هشدار داده‌اند. این در حالی است که به اعتقاد باراک اوباما، رئیس‌جمهور امریکا، رابطه این کشور و چین شکل‌دهنده قرن ۲۱ خواهد بود.

تجاری چین با آمریکا با تغییراتی روبه‌رو شد و در این سال آمریکا ۲۳ درصد از مجموع صادرات چین را به خود اختصاص داد و کسری تجاری این کشور با چین به بیش از ۲۰۲ میلیارد دلار رسید که بالاترین میزان در تاریخ مبادلات تجاری دو کشور بود. به اعتقاد کارشناسان ثبت چین کسری تجاری عظیمی با چین دلایل مختلفی داشت که تقاضای بالا برای کالاهای چینی در آمریکا به خاطر ارزان بودن یکی از مهم‌ترین این دلایل بود. در همین حال تاجران و بازرگانان آمریکایی برای ورود به بخش‌های مهمی از اقتصاد چین با محدودیت مواجه شدند و این امر نیز تأثیر بسزایی در کسری تجاری آمریکا با چین داشت. در پی ثبت چنین رکوردهایی برای مبادلات تجاری چین و آمریکا، دولتمردان آمریکایی تلاش زیادی کردند تا این مشکل را با سیاست‌های مختلف حل و فصل کنند که یکی از این تدابیر فشار بر چین برای آزادسازی بیشتر اقتصاد خود بود. در همین حال آمریکا تلاش کرد اطمینان حاصل کند که چین در تجارت خارجی خود طبق قوانین سازمان جهانی تجارت عمل می‌کند. نرخ برابری یوان در برابر دلار نیز از دیگر موارد مهمی بود که سیاستمداران و اقتصاددانان آمریکایی همواره آن را به چالش کشیده و خواستار اصلاح آن از سوی دولت چین بوده‌اند. اما از آنجایی که اقتصاد همواره با سیاست درآمیخته بوده و چین و آمریکا نیز اختلاف‌نظرهای سیاسی بسیاری با یکدیگر دارند، هیچ‌کدام از این راهکارها عملی نشد و کسری تجاری آمریکا با چین به روند صعودی خود ادامه داد. گزارش‌های دفتر آمار مرکزی آمریکا بیانگر این است که تراز تجاری دو کشور در سال ۲۰۰۷ معادل ۲۵۸ میلیارد و ۵۰۶ میلیون دلار به نفع چین بوده که این میزان در سال ۲۰۰۸ به ۲۶۸ میلیارد و ۳۹ میلیون دلار افزایش یافت، این در حالی است که در ۱۱ ماه اول سال ۲۰۰۹ و به دلیل کاهش صادرات چین به ۲۷۰ میلیارد دلار، کسری تجاری آمریکا با چین به ۲۰۸ میلیارد و ۶۸۸ میلیون دلار نزول کرد.

دعوا بر سر نرخ برابری یوان

نرخ برابری یوان در برابر دلار همواره مورد بحث محافل اقتصادی و تجاری جهان، بویژه آمریکا و اروپا بوده است و همیشه چین متهم شده که با پایین نگه‌داشتن ارزش یوان در برابر دیگر ارزها، بویژه دلار، سعی در بهبود وضعیت اقتصادی و

رقابت‌پذیری تجارت خود داشته است. در این میان آمریکا که از کسری تجاری عظیم با چین رنج می‌برد، میدان‌دار بوده و تمام تلاش خود را به کار گرفته است تا دولت چین را به ارزش‌گذاری مجدد یوان ترغیب کند. اما چین تاکنون از افزایش چشمگیر ارزش پول خود سر باز زده است و استدلال می‌کند که تعدیل ارزش یوان تغییر زیادی در کسری موازنه تجاری با آمریکا ایجاد نخواهد کرد و درمانی قطعی برای اقتصاد بیمار آمریکا به حساب نمی‌آید. با این حال، پکن به صورت تدریجی و آرام در راستای تقویت ارزش یوان در برابر دلار اقدام کرده و در عین حال مبادرت به خرید اوراق قرضه خزانه‌داری آمریکا نموده است، به طوری که تا ژانویه ۲۰۰۸ چین ۴۹۲٫۶ میلیارد دلار اوراق قرضه خزانه‌داری آمریکا را خریداری کرد و بعد از زاین رتبه دوم را به خود اختصاص داد. کارشناسان خارجی به چین توصیه می‌کنند گام‌های بیشتری در جهت افزایش ارزش یوان به میزان ۱۵ تا ۲۵ درصد دیگر بردارد، اما پکن سیاست محتاطانه‌ای در پیش گرفته و اعلام کرده است که تقویت ارزش پول خود را تنها به صلاح‌دید و ابتکار خود انجام خواهد داد و فقط زمانی به این کار مبادرت می‌کند که ثبات بازار داخلی‌اش به هم نخورد و این روند را به صورت تدریجی و کنترل شده ادامه خواهد داد. این موضوع بر نگرانی جامعه جهانی افزوده است، به طوری که در تازه‌ترین انتقادهای در این باره، اتحادیه اروپا و آمریکا فشار بر چین برای ارزش‌گذاری مجدد یوان را افزایش داده‌اند. تحلیل‌گران غربی می‌گویند سیاست چین برای تضعیف ارزش یوان به این کشور کمک کرده است تا اقتصاد خود را از بحران اقتصادی در امان نگهدارد. این در حالی است که با این اقدام هزینه‌های کشورهایی که شریک تجاری چین هستند افزایش یافته است. آنها هشدار داده‌اند که این سیاست رقابت‌پذیری صادرات کالاهای چینی را افزایش داده و به افزایش ذخایر خارجی این کشور کمک کرده است، حال آنکه تداوم این سیاست می‌تواند به گسترش حمایت‌گرایی و حتی وقوع جنگ تجاری منجر شود. انتقاد کشورهای اروپایی و آمریکا از سیاست‌های پولی چین که مدت‌هاست وجود دارد، در حالی تشدید می‌شود که چندی پیش انتشار گزارش‌هایی در مورد میزان صادرات چین و آلمان نشان داد که چین توانسته از آلمان به عنوان قهرمان صادرات جهان پیشی گیرد و این

عنوان را از آن خود کند.

باراک اوباما، رئیس‌جمهور آمریکا نیز که تاکنون سیاست محتاطانه‌ای در قبال چین اتخاذ کرده بود، با عمیق‌تر شدن تنش‌ها میان دو کشور چندی پیش گفت که هیچ کشوری نباید برای خود امتیازی در برابر دلار ایجاد کند و وعده داد که برای برطرف کردن موانعی که دولت چین بر سر راه صادرات آمریکا به آن کشور ایجاد کرده است، دست به اقدام می‌زند. وی تصریح کرد که دولت چین با جلوگیری از افزایش نرخ برابری یوان موانعی را بر سر صادرات آمریکا پدید آورده است. در عین حال، اظهارات اوباما منعکس‌کننده انتقاد شدید بازرگانان و گروهی از سیاستمداران این کشور از سیاست تجاری چین است. شرکت‌های آمریکایی گفته‌اند که دولت چین با جلوگیری از افزایش نرخ برابری یوان عملاً به حمایت غیرمنصفانه از صنایع داخلی آن کشور دست زده و این اقدام را مغایر اصل تجارت آزاد عنوان کرده‌اند. در واکنش به این اظهارات، سخنگوی وزارت امور خارجه چین اتهامات باراک اوباما را رد کرد و گفت که نرخ برابری یوان تنها دلیل مازاد تجاری چین با ایالات متحده نیست.

اظهارات باراک اوباما و واکنش سخنگوی وزارت خارجه چین در پی تحولات روزهای اخیر و تیرگی روابط بین دو کشور انتشار می‌یابد. دولت چین از تصمیم آمریکا برای فروش اسلحه به تایوان، که از نظر مقامات جمهوری خلق چین بخشی از خاک این کشور است، ابراز نارضندی کرده است. علاوه بر این، گزارش‌ها حاکی از حملات هکرهای چینی به سایت گوگل، متعلق به یک شرکت آمریکایی بوده است و تمام این موارد علاوه بر دعوت دولت آمریکا از دلایلی لاما، رهبر روحانی و سیاسی تبت، بر تیرگی روابط دوجانبه افزوده است. مقامات چینی گفته‌اند که سفر دلایی لاما به آمریکا باعث تضعیف روابط دو کشور می‌شود اما آمریکا تأکید کرده است که این دعوت به معنی مداخله در امور داخلی چین نیست. آمریکا از موضع چین در مورد مقابله با گرمایش زمین نیز خرسند نیست.

به هر رو، با توجه به اتفاقات پیش آمده باید در سال جاری منتظر اخبار داغ و حیرت‌انگیز درباره رابطه آمریکا و چین، چه در زمینه اقتصادی و چه در زمینه سیاسی، باشیم و عنوان سال تنش چین و آمریکا برای سال جاری عنوان مناسبی به نظر می‌رسد. ■

